

Előfizetési díj

Vidékre postán vagy helyben házhoz
hordva:

Egy évre	12 frt.
Félévre	6 frt.
Negyedévre	3 frt.
Egy hónapra	1 frt.

Vidékről egy hónapra előfizetést nem fogadjunk el.

Egyes szám ára 5 kr.

Megjelenik minden nap, az ünnepeket követő napok kivételével.

KELET.

POLITIKAI ÉS KÖZGAZDASÁGI NAPI LAP.

Hirdetési díjak:

Összór hasábozott garmond sor 6 kr. ára
Helyedij minden hirdetés után 30 kr. Nagyobb
és gyakori hirdetéseknek külön kedvezményt
nyújt a kiadóhivatal.

Hirdetéseket fölvesznek:

Bécsben: Oppelik Alajos (Wollzeile 22), Haasen
stein et Vogler
Wien
Wallfischgasse nr. 10.

Nyilvántartó oszlopok

garmond sora után 25 kr. fizetendő.

Szerkesztői szállás:

Belső-farkasutca 17. szám, hová a lap szellemi részét illető
közlemények czimzendők.

Az értékes cikkek díjaztatnak.

Kéziratok nem adnak vissza.

Kiadó-hivatal:

Stein János könyvkereskedése, hová az előfizetések és hirdetések
küldendők.

ELŐFIZETÉSI FELHÍVÁS

„KELET”

politikai és közgazd. napilap

1873-dik évi folyamara.

A „KELET” előfizetési ára:

Egy évre	12 frt.
Félévre	6 frt.
Negyedévre	3 frt.
Egy hónapra	1 frt.
Egyes szám ára	5 kr.

A lap szétküldésénél előforduló zavar
kikerülése tekintetéből vidékről 1 hónapra
előfizetést nem fogadjunk el.

Az előfizetés pénzek, legcélszerűbben pos-
tai utalvánnyal, kiadó Stein János könyv-
kereskedésbe küldendők.

Nyolcz egyszerre beküldött előfizetés után
tisztteletpéldánnyal szolgálok.

A „KELET” kiadóhivatala

Budapest, mártius 27.

(M.—A.) A képviselőház mai ülésének nagy
részét a vallási és tanulmányi alapokra vonatkozólag
beterjesztett indítványok vették igénybe. A tárgya-
lásnak nem kis érdeket kölcsönözött a képviselőházi
conservatív árnnyal „legifjabb” bajnokának, Bartal
Györgynek a szűnyeg-n forgó kérdés keretén túlter-
jedő, s az egyház és állam közti viszony megoldá-
sát is felölölő beszéde, valamint azon viszonzás, a
melyben egyes állításai az egyik javaslattevő Ghy-
czy Kálmán által részesítették.

A balközép nevezett vezére, mint tudva van,
már a közoktatásügyi budget tárgyalása alkalmával
egy határozati javaslatot terjesztett be, mely szerint
a vallási- és közoktatásügyi miniszter kezelése alatt
álló vallási és tanulmányi alap költségvetési elő-
irányzata jövőre az állam budgetjébe vétetnék föl.
Enek ellenében Hoffmann Pál több képviselővel
egyetemben a vallási- és tanulmányi alapok jogi ter-
mészetének megvizsgálására egy 15 tagú bizottságot
indítványozott kiküldetni, ennek jelentés tételéig ne-
vezett alapok eddigi kezeléseinek módját fentartan-
donak véleményezni.

„KELET” TÁRCZÁJA.

Látogatás egy japáni fog-
házban.

Németből.

(Folytatás.)

(B. Gy.) A fogházba lépve legelőbb is egy nagy udvar-
ba jutunk, melyben a felügyelők vannak, kiknek
kémhelyéről az egész fogda belsejében történendők
be lehet látni. Első, mi szemembe ötlött, egy fürdő-
terem volt, melyben mintegy 40 fegyencz a japá-
niaknál szokásos előszererrel lubiczolt a vízben.
E látvány felette kellemes hatással volt rám néve,
bárha e miatt a fegyenczek rendes jelmezéről nem
szerezhettem magamnak kellő fogalmat. Annyit még-
is megtudtam, hogy osztályonként történik a fürdés
naponta egyszer, némelyek kétszer is fürdenek, még
pedig azon okból, mivel nagyon tisztátalan munká-
kat végeznek. Ez udvartól balra vannak az egyes
műhelyek. Ezek mindenikében más-más mesterség
üzetlik, a foglyok ereje, életkora vagy többé kevésbé
vétkes volta szerint, első sorban főtekintettel mind-
azonáltal az illető valószínű tehetségeire. Ezen mű-
helyek egyikében 40 gyermek, vagy fiatal ember
bambus nádat darabol és dolgoz fel vékony rudacs-
kákká; melyek aztán legyező gyártásra fordítottak;
egy másik helyen körülbelül 60 meglehetősen vad ki-
nőzész felnőtt embert találtam, kik nehéz rabságra
voltak elítélve, ezek rizst törtek. Minden egyes sze-
mély naponta 200 font rizst tartozik szétörni, mi
véleményem szerint nem kis mennyiség. A rizs egyéb-
ként az intézet szükségleteire használtatik fel.
E foglyok mellett egy más műhelyben a do-
hány összegyűjtése- és elkészítésevel foglalkoz-

A képviselőház mai ülésében ezen utóbbi in-
dítványt emelte határozatává. Röviden elmondjuk,
minő nézeteknek és felfogásnak volt döntő befolyá-
sa e határozat hozatalánál.

Ghyczy Kálmán indítványa két fő szempontból
indult ki: egyik az, hogy a vallási- és tanulmányi
alap — a jövedelmeinek hovaforrása felől intézke-
dő 1548-ki törvényzikk világos szavai szerint — nem
képez kizárólag cath. felekezeti, hanem részben or-
szágos vagyont. A második szempont az 1848 III.
t. cz. által van megadva, mely szerint a ministeri
kezelés alatt létező államjavarok jövedelme és hovafor-
rása minden évben felyvendő a budbetbe.

Nézetünk szerint mindkét szempont kétségi-
vül helyes és correct: s hogy Ghyczy indítványa
ez idő szerint még sem volt elfogadható, annak
egyedüli indoka nem e szempontokban, de egy más
körülményben rejlik. A vallási- és tanulmányi ala-
pok jogi természete mindaddig nincs tisztába hozva,
azaz nem vagyunk képesek szabatosan meghatározni,
hogy mennyi ezen alapokból cath. felekezeti és meny-
nyi az országos vagyont. Előbb tehát ezen alapok jogi
természetét kell megvizsgálni s földeríteni — és
ezt akarja Hoffman indítványa —, s csak azután emel-
hetjük teljes jogosultsággal érvényre azon elvet, mely
szerint a minister minden országos vagyont jövedel-
meinek hova fordításáról évenként előterjesztést ten-
ni és számolni köteles. Megváltoztatni a kezelés ed-
digi gyakorlatát, mielőtt még tudnók, hogy mily
mértékben jogosult e változtatás, annyira volna, mint
jogos elkeseredésre szolgáltatni okot egy felekezeti-
nek; mint oly ténnyel terelni az állam és egyház köz-
ti versenyt, melyen az igazság bizonyára nem ál-
lana az állam oldala mellett. A képviselőház ezen
igazságos álláspontot akarta megszerezni az állam
számára, midőn a vallási- és tanulmányi alapok jogi
természetét határozta mindenekelőtt földeri-
tendinek.

A leszámítoló bank sorsa.

Budapest, márcz. 27.

(A.) A rövid, de szenvedélyes harcz, me-
lyet a bécsi pénztárak cliqueje a magyar le-
számítoló és kereskedelmi bank létesítésének
megakadályozása ügyében megindított, immár
végeképp eldőlt és pedig a magyar szempont
fényes diadalára vezetett. Ez iránt nem volt
kétség; felséges királyunk már régen jóvá
hagyta a magyar kormány ide vonatkozó ter-
veit és javaslatait s midőn a bécsi pénzembe-

rek a rendelkezésekre álló sajtóval e tervek-
nek hadat üzentek, csak politikai éretlensé-
gükről s általában életszerűségükről tettek
tanubizonyságot. A küzdelemnek különös jelle-
met azonban csak az adott, hogy e cliquenak
szószólójává egy osztrák minister lön s De-
pretis ur, mint minister nem átalotta élére ál-
lani olyan agitációnak, mely az uralkodó
által már jóvá hagyott törvényja-
vaslat ellen irányult. Ez az osztrák mi-
nister alkotmányos fogalmaira és érzelmére
igen különös világot vet, de szerencsére csak
az ő teljes compromittálására vezetett. Szláv
és Kerkápolynak könnyen sikerült elhárítani
az akadályokat, melyeket az ilyen fajta embe-
rek emeltek s ő felsége kezdetül fogva tisz-
tában volt arról, hogy itt a legrosszabb ma-
gánérdeknek iparkodnak megfújni oly esz-
mét, mely kizárólag Magyarország
belügye s melyhez az osztrák kormányfér-
fiaknak semminemű hozzászólási joguk nincs.
Hogy a történet jogtalan és sikertelen beavat-
kozás kísérlete nem igen járult Depretis ur
állásának megszilárdításához, azt felesleges
mondanunk s nem valószínűtlen a föltevés,
hogy az osztrák finansziák vezetése
nem sokára más kezekbe fog ke-
rülni.

A diadalmas bécsi útból hazatérve Ker-
kápolny sietett megnyugtanni a bécsi események
által rendkívül indignált hazai közvéleményt
s már a tegnapi ülésben előterjeszté „a leszám-
ítoló s kereskedelmi bank”-ra vonatkozó tör-
vényjavaslatot. Az új intézet első s ez idő
szerint egyedüli célja az, hogy az ipar- és
kereskedelmet állandóan hatalmas tőkével
támogassa. Eddigi pénzügyi intézetek ezt nem tet-
ték. A nemzeti bank nem tette, mert Bécsből
jövő commandó szóra dolgozik s még a tény-
leg Magyarország rendelkezésére bocsátott ösz-
szegeket is Bécs érdeke, néha veszélyei sze-
rint vonja ki a forgalomból rendesen épen ak-
kor, midőn arra legnagyobb szükségünk lenne.
Válások idején például épen a nemzeti bank
az, mely pénzeit a cassába zárja s a hitelt a
közönséggel szemben restringálja. A többi
pénzügyi intézetek csak mellesleg szolgálnak az es-
compte érdekeinek. Takarékpénztáraink e té-
ren a legnagyobb szolgálatot teszik ugyan gaz-
dasági életünknek, de másrészt, az ingatlanok-
ra adott jelentékeny kölcsönök folytán, igen
gyakran magok is segélyre szorulnak azon

pénzsűk időkben, midőn a betételek csekélyek
leszámítoló üzletüket korlátozni kénytelenek s
általában nem helyettesítik az olyan intézete-
ket, melyek nagy tőkéiket kizárólag a hitelt
igénylő és váltó-hitelképes közönség rendelkezé-
zésére bocsátják. A mi pedig a pesti nagy
bankokat illeti, ezek nem hogy olcsóbbá ten-
nék, hanem egyenesen megrágitják a pénzt,
minthogy tőkéiket nem az escompra fordítják,
hanem vele üzérkednek, vasutakat stb. építenek,
épen úgy mint a magánember s a mások hi-
telére szintén úgy szorulnak

Hitelszükségeink állandó és rendes ki-
elégítése ez állapotok javítását multhatatlanul
szükségessé teszi. E javításra irányul a cél-
bavett intézet alapítása. A kereskedelem és a
hitel állandó és folytonos támogatása — ez
feladata az új banknak. E feladatát akként
éri el, hogy látra szóló kamatozó pénztári
utalványokat s bizonyos határidőre szóló pénz-
tári jegyeket bocsáthat ki. A pénztári jegyek
maximuma 50, az utalványoké 25 millióban
van megállapítva s így hetvenöt millió azon
maximalis összeg, melylyel az intézet gazdasá-
gi életünket támogatni képes. Ez az eddigi
tapasztalatok szerint minden tekintetben elegendő
összeg.

De van az új banknak második, nem ke-
vésbé fontos hivatása is. Ő lesz az állam ma-
gánbankja, mely a közpénztárakban eddig gyű-
mlesztelenül heverni szokott pénzeket kamatoz-
tatja s az apróbb hitelműveleteket, például
a lebegő adósság törlesztését végzi. Az állam
ellenben a bank pénztári utalványait az erre
kijelölt közpénztárakban állam- vagy bankje-
gyekre bármikor felváltatja, mi által az utal-
ványok igen széles forgalmi körre tesznek
szert. Ezenkívül az állam más előnyökben is
részesíti a bankot, hogy nagy hivatásának
annál könnyebben megfelelhessen. Az ily inté-
zetben a magyar pénzügyi piac mindenestre oly
támaszt nyer, melyre még a legválságosabb
körülményekben is számolhat, mert a bank
aránylag roppant nagy tőkével rendelkezik, me-
lyeket kizárólag a hitelszükségeket kielégíté-
sére fog fordítani.

Nagy vívmánynak kell tehát ez új inté-
zetet tekintenünk, de e mellett nem szabad
megfeledkezni arról sem, hogy a leszámítoló
és kereskedelmi bank alapítása még nem a

villon, lapos fedelű és kúpolás épületek, őrházak,
medencék, üvegszalonok, nyughelyek, virágházak stb.
stb. már egytől-egyig készen állnak.

A világiállások nagy eredményeket fölmu-
tatott eszméje életbeléptetésének a béke, szeretet
és nemzetközi egyesülésre való törekvés volt a leg-
főbb indok, a mint azt az angol királyné elhunyt
férje, az áldott emlékü Albert herceg, kit a legelső
kiállítás megbecsülhetetlen kezdeményezésének érde-
me illet, egyik lelkes beszédében nyíltan kimondot-
ta. Az általános egyetértés e szép eszméje, nem is
lett eredménytelen; mert igaz ugyan, hogy a népek
rokonszerves áramlása az 1851- és 1862-iki londoni
s 1855-iki párisi kiállításon sokkal jelentéktelene-
bb és kevésbé szembevetendő volt, mint azt egyelő-
re várni lehetett, de annál eclatansabb volt ez, az
1867-iki párisi világiállításnál, az utolsó londoni
s a kisebb szerű, de szintén nem eredménytelen dub-
lini, new-yorki és portoi tárlatoknál, melyek körük-
be vonták a világ minden népeit, köztük olyanokat
is, melyekre valódi áldásként hatottak, mint p. o.
az angolai köztársaság, japáni császárság, siámi ki-
rályság vagy a Havai-szigetek, melyen a bennszülöt-
tek 1772 ben, tehát ezelőtt alig száz évvel — Co-
cot, a híres tengerészt meg e t t k. Hogy mek-
kora leend az eredmény e bécsi világiállításnál, sej-
tetni engedi ama részvét, melylyel ez az egész
művelt világban találkoztak.

A bécsiek készen várják az idegeneket. Élel-
miszer, szállás és közlekedési eszköz, van a mennyi
csak kell, mert a közsegítanács kebeléből kiküldött
bizottságok, megtették a kellő előkészületeket. Ők
biztosítanak, hogy liszt, zöldség és hús dolgában
fönnakadás nem történik, s a végre az összeírás
folytán kimutatták, hogy 18 ezer ágyynál több áll
a vendégek rendelkezésére. A könnyebb közlekedés
érdekében három szép hidat építettek s a legzsebb
épületek tömkelegén át négy széles utcát vágtak,
a fiakkereket, s az egyfogatú kocsiakat, omnibuszokat

kívül minden alvó teremnek, ugyszintén műhelynek
meg van a maga korelnöke, ki is a legjobb erkölcsű
foglyok közül választatik, a munkálatokat vezeti s
a személyzetért felelős.

(Véga köv.)

Bécsi levél.

Bécs, márt. 24. 1873.

Ha báró Schwarz megtartja adott szavát, azaz
ha a még hátra levő óriási munkálatok május else
jéig befejezhetők lesznek, harmincznyolczszor huszon-
négy óra mulva át fogjuk lépni a nagy világ meg-
számálhatatlan drágaságaival és kincseivel zaufolt, pom-
pás iparpalota küszöbét, hol a civilizatio nevében
megjelenő népek milliói — élőkön az európai szá-
razföld leg hatalmasabb fejedelmeivel — tartják, mint
valamely világ-forumot, — „világ rendez-
v o u s”-jokat.

Ha megkérdezzük az építészeket és mérnökö-
ket, kik ernyedetlen hazafias buzgalommal, s teljes
odaadással fáradoznak a Práter terjedelmes építkezé-
sein, az elsőtől az utolsóig azt az egyhangú felele-
tet nyerjük, hogy a válatat május első napjáig bi-
zonyosan halad annyira, hogy a megnyitási ünnepé-
lyek, miként tervezve vannak, akadálytalanul meg-
történhetnek, s ha a tárlati téren végig sétálva, jobb-
ra és balra körülnéztünk, s ha azt, a mit most
találunk ott, össze hasonlítjuk a val, mit ezelőtt há-
rom héttel láttunk, valóban hajlandók vagyunk hin-
ni, miszerint ő felsége ama meghatározott napon,
nem fog oly kellemetlen helyzetbe jöni, mint III.
Napoleon 1867-ben, ki megnyitni beszédét kénytelen
volt fa és téglarakások, festetlen szekrények s ki-
bontatlanul heverő ládák chaosában mondani el. A
tárlati tér három fő-épülete: a rotunda, a művészi-
és gépesarnok, melyek legtöbb okot adtak az aggo-
dalomra, már teljesen készen vannak s jelenleg esu-
pán a belső ékítményeken dolgoznak. A számos pa-

bankkérdés megoldását jelenti. Az alkudozások a bankkérdésben folytattni fognak s ha sikertelenek maradnának, akkor Magyarország az új intézet daczára is önálló jegybankot fog alkotni magának. De másrészt az is kétségtelen, hogy a leszámítoló bank létele Magyarországra nézve a folytatandó alkudozásokban igen előnyös leszen. Az osztrák bank legalább látni fogja, hogy nem vagyunk kizárólag az ő kegyelmére utalva, hogy a kenyértöréstől sem kell visszariadnunk. Ez okból fölötté valószínű, hogy Béccsel a bankkérdés végleges megoldása körül oly egyezményt köthetünk, mely mindkét szerződő fél érdekeit kielégíti. A leszámítoló bank alapítása azonban Kerkápolyinak olyan érdeme, melyből mindenkinek el kell ismernie, hogy vele gazdasági életünknek igen kiváló szolgálatokat tön.

— **Országgyűlés.** Budapest, mart. 27. A mentelmi bizottság javaslata, mely Orbán Balázs kiadatására vonatkozik, vette igénybe a mai ülés legnagyobb részét. A javaslat ellen szóltak Matolay Etele, Barta Miklós, Lázár Ádám, Csernatonny Lajos, Zsifkovits J. és Csiky Sándor, mindannyian azon szempontból indulván ki, hogy a vád tárgyát képező cselekmény miatt, — miután Orbán Balázs egy interpellatiónban hozta fel azon vádak, melyek miatt ellene kereset indított — keresetnek nincs helye. A bizottság javaslata mellett Hoffmann Pál és Hodossy Imre szóltak, mindketten a képviselői immunitás fogalmát irván tüzetesen körül. A ház elvetette a bizottság javaslatát. Majdnem az összes képviselő és horvát képviselők a jobboldalról ellene szavaztak.

Ezután tárgyalásra került Ghyczy Kálmánnak az egyházi és tanulmányi alapok ügyében tett határozati javaslata, melylyel szemben, mint tudva van, Csiky Sándor s Hoffman Pál tettek indítványt.

Az e körül kifejtett vita igen érdekes s magvas volt. Ghyczy Kálmán ma tartá egyik legsikerültebb beszédét, mely a ház összes pártjai részéről élénk tetszésben részesült.

Míg ez ügy azonban teljesen meg nem oldatik, nem áll érdekünkben a mai helyzeten változtatni s a legkevésbé áll érdekünkben az, hogy megnehezítsük ama miniszter állását, vagy tán megbukassuk, kiből a nemzeti nagy érdekek legerőteljesebb és legelhatározottabb védőjét birjuk. Ime az okok, melyek következtében a Deákpárt liberalisai nem fogadhatták el Ghyczy indítványát; mely szempontok Hoffmann Pál rövid indokoló beszédében igen meggyőzőleg adott elő.

A vitában felszólt Trefort miniszter a nehézségekre utalva, melyekkel Ghyczy indítványának elfogadása járna. Felszólt Bartal György ezuttal először; nagy szónoki erejének fényes tanúságát nyújtván.

A kérdéshez hozzászóltak még: Gulner Gyula és Somssich Pál. — Somssich rectificálni akart, de az ő szavai is több jogos rectificációra adtak okot, míg egy felkiáltása röpszóvá lön. Midőn az elnök szavazásra tüzteki a kérdést, Somssich közbekiáltott: „Vigyázz!” — s ez pillanatokig tartó derűtlenséget okozott.

— **A képv. ház pénzügyi bizottsága** márt. 27-én este tartott ülésében letárgyalta és elfogadta

és tramway-vaggonokat, rakás számra állítják elő s végre a bérkocsisok díja is szabályozva van s így a vendég nem lesz kitéve ama kellemetlen ségeknek, melyet eddig a túlzott ár követelő, goromba fiakkerekek részéről szenvednie kellett.

Más kérdés azonban, hogy Bécs azon vendége, ki a tárlaton kívül, egyéb időtöltést is keres, hol leli azt fel, nagyobb színházakban kiállhatatlan a rekkenőség, az ugynevezett mulató helyek a nagy por miatt kényelmetlenek; a kisebb etablissement-okat pedig, hol egy Honiser, egy Montag, vagy Schmeer muzsája ültette föl, dus virágfüzerekkel díszített dícsarnokát s az óriási termeket, hol Kugler testvérek, Drexler, Eckhard vagy Piringer féle népénekesek botránykötő alakjai, szem nem látták, és fül nem hallotta jelenetekben zűz hatás vadászó, arczátlan játékokat, minden finomabb ízlelő idegen, csak bosszúsággal és méltó megvetéssel fogja oda hagyni.

De elég lesz erről ennyi, habár a thema épen oly kimeríthetlen mint maga a népidőtlések tárgya. Az idegenek nem kevésbé fognak csodálkozni mindazon, mit a Walhallában, Sperlbe vagy a kis Löwyinnél lehet látni; sőt a pariaiak is meggyőződhetnek, hogy náluk a „Closerie des Lilas” még nem a „legtöbb,” mint egy népnek időtöltésül nyújtani lehet. Csakugyan igaz volt a földinek, midőn egyik külvárosi, „Vénus vulgigaganak” szentelt csarnokból haza térve, így kiáltott föl: „na nézze meg az ember, a bécsiek ezt még időtöltésnek nevezik!” A jó ember természetesen nagyon rozsol mulatott, — de annál jobban a zsebművész, ki szorongás közben zsebéből az arany-órát kicsipte.

A világiállításon — önöknek is lesz, olyan mulatások.

I. B.

a magyar kereskedelmi és leszámítoló bank felállításáról szóló törvényjavaslatot. A bizottság felhívására a pénzügyminiszter előterjeszté a bank tervezett alapszabályait s ezeknek számos pontja a t. javaslatba vétetett fel, mely így újra szövegeztetik. A leglényesebb változtatások, melyeket a pénzügyi bizottság tett, a következők:

Az 1. § ban kitétetik az intézet alapítókéjének minimuma 25 millió. Az alapszabályok azt mondják, hogy a tőke, idő folytán, 50 millióra emelhető fel.

Egy új 2. § alkottatik, melybe az alapszabályokból átvétetnek az intézet működési körét illető pontok, ezek közül azonban kihagyatik az értékpapírok vétele és eladása, a mi, mint börzei speculatio, a leszámítoló bank hivatásával és jellegével ellentétes.

A törv. javaslat 3. §-ban foglalt azon rendelkezés, hogy egy szavazatra száz darab részvény birtoka jogosít, leszállytatik ötven darab részvényre.

A 4. és 5. §§. szabatosban szövegeztetnek; az azokban foglalt lényeg változatlanul marad.

A 6. §. marad.

A 7. §., mely így szól: „A hitel- és pénzügyi intézetnek jövőre megadandó jogok és kedvezménye a szóban levő intézetnek minden üzletágára nézve biztosítottak” egészen új szöveget nyer. A pénzügyi bizottság megállapodása szerint e §-ban ki fog mondatni, hogy a magyar kereskedelmi és leszámítoló bank, a javaslatban körülírt működési körére nézve mindazon kedvezményekben részesül, melyek egyéb letéti bankoknak meg fognak adni. E szövegezés által világosan ki van mondva, hogy a jegybanknak adandó kedvezményekre a leszámítoló bank nem tarthat igényt.

A többi §§. ban nem lényeges, s nagyobb részt csak a szöveg szabatosítására vonatkozó módosítások tétettek.

Meg kell még említenünk, hogy a leszámítoló bank ötven évre alakul, s így természetesen a privilegiumok is ez időközre szólnak. A pénzügyi bizottság jelentését valószínűleg szombaton terjeszti elő a háznak.

Törvényjavaslat.

a közép tanodai oktatásügyről.

(Gymnasiumok-, reáltanodák- és felsőbb polgártanodákrol.)

15. §. A közép tanoda egyegy osztályában 50 tanulóól több nem lehet; ott, hol a növendékek száma az 50 et túlhaladja, párhuzamos osztályok állítandók.

16. §. A tanodai épületek egészséges helyen épültek, szárazak, a tanulók számához képest kellő szűrsé, eléggé tágas, világos s oly mérvben szellőztethető termekkel legyenek ellátva, miszerint a légjutalék óránként és fejenként legalább 15 — 25 köbméter legyen. A tantermekben minden egyes tanulóra legalább 15 □ lábnyi, a rajzteremben legalább 32 □ lábnyi térmének kell esnie.

17. §. A közvetlen állami vezetés alatt álló közép tanodákban az oktatás ingyenes. Sem tanpénz, sem beiratási, sem semmi egyéb néven nevezendő díj nem fizetetik.

Kitűnő tanulók számára állami ösztöndíjak alapítatnak, melyekben vallásfelekezeti s nemzeti különbség nélkül mindazon tanulók részesíttetnek, kik a közoktatásügyminiszter által szabályrendeletileg megállapítandó állam ösztöndíjkepesítvényeket megszerezni képesek.

18. §. Az igazgató legfőlebb 8, a rendes tanárok egyenként legfőlebb 18 órát köteleztetvén előadni hetenként, a hetenkénti rendes tanórák száma a közép tanoda 4 alsó osztályában 24-nél, a felsőbbekben 28-nál több nem lehet. Délután csak testgyakorlati és rajzelőadások tartathatnak a rendes tantárgyakból.

19. §. Az évi szorgalomidő 10 hónap.

20. §. A közép tanodákban minden tanév végével a tanulók előmenetelének, erkölcsi magaviseletének és szorgalmának eredményét évenként a közoktatásügyminiszterhez az igazgatók felküldik; a közoktatásügyminiszter pedig a kitűnő tanulók névsorát az állami ösztöndíjakkal együtt a jelentésekből évenként hivatalosan közrebecsálja. — Egyébként az igazgatók növendékeik szülőit minden negyedév végével gyermekeik előmeneteléről s magaviseletéről hivatalosan értesítik.

21. §. Az állami közvetlen vezetés alatt álló közép tanodákban a tanárok előadásai vezérőnál az azon tankönyvek közül választatnak, a melyeket a közoktatásügyminiszter az összes állami közép tanodai illető szaktanárok meghallgatásával kijelöl.

22. §. A tanulókat kötelező fogyelemi rendet a közoktatásügyminiszter szabályrendelettel állapítja meg.

23. §. Az eddig fenállott állami közép tanodák föntartását, valamint az állami közvetlen vezetés alatt álló közép tanodák könyvtárának, természet-, vegy-, csillagászat-, állat-, növény-, ásvány-, földtani gyűjteményének beszerzésére, illetőleg gyarapítására a közoktatásügyminiszter az állam költségvetési előirányzatba tüzetesen fölveendő tételek alapján kellő összegeket fog utalványozni.

24. §. Az állami közép tanodák ezutáni föllállítását, föntartását, valamint az eddig önállott állami közép tanodák föntartását kizárólag saját költségén maga az állam eszközli: azon közép tanodák föllállításához, föntartásához pedig, melyek a jelen törvény 37. §. alapján az állami közvetlen vezetés alatt álló közép tanodák keletkezésére elegendő tesznek, habár törvényhatóságok, községek, felekezetek, társulatok vagy egyetek által alapítottak is, vagy tartatnak is főn részben, a közoktatásügyminiszter az állam költségvetési előirányzatba évenként fölveendő tüzetes tételek által fog megfelelő pénzeséglylyel az állam részéről hozzájárulni.

B) G y m n a s i u m o k.

25. §. A gymnasiumok földadata levén a szellemi tehetségek összehangatos fejlesztése által az ifjúság által az ifjúságot az egyetemre előkészíteni, az általános műveltségre igényeinek korszerű figyelembevételével kiváló súlyt fektetnek a hellén és latin nyelv- és irodalomra.

26. §. Rendes tantárgyak a gymnasium alsó négy osztályában, a vallás- és erkölcsstanon kívül, melynek előadásáról az illető felekezetek gondoskodnak:

Tananyelv (magyar nyelv, vagy a vidék lakosságának többségéhez képest a nemzetiségű törvény alapján az illető többség nyelve.) Latin nyelv. Német nyelv (vagy a hol a tananyelv nem magyar, ott magyar nyelv.) Hazai történelem, különös tekintettel az egyetemes történelem főbb eseményeire. Földrajz alapvonalai, különös tekintettel a hazai föld iratra. Számítan, Mértan, nézetlan. Természet és vegytan. Természetrajz. Rajz. Testgyakorlat.

Rendkívüli tantárgyak:

Szépírást, ének.

Rendes tantárgyak a gymnasium felső négy osztályában: hit- és erkölcsstanon kívül, melynek előadásáról az illető vallásfelekezetek gondoskodnak:

Hellén nyelv és irodalom. Latin nyelv és irodalom. Német nyelv és ir. Angol nyelv és ir. vagy francia nyelv és ir. Magyar irodalomtörténet. Irodalomtan, egyetemes irodalom és műveltség történet. Egyetemes történelem. Egyetemes földrajz és statistika. Magyarország oknyomozó történelme, földrajza és statistikája. Algebra. Mértan. Természetan. Vegytan. Csillagászat elemei. Állat-, növény-, ásvány, földtan. Bölcsészeti előtan. Testgyakorlat.

Rendkívüli tantárgyak:

Gyorsírást. — Rajz.

27. A gymnasium tanítószemélyzete áll egy igazgatóból, legalább 14 rendes tanárból, egy rendes (testgyakorlat) tanítóból és a hely viszonyokhoz képest különböző számú rendkívüli tanítóból.

C) Reáltanodák.

28. §. A reáltanoda földadata levén a műgye-temre előkészíteni, a szellemi tehetségek összehangatos fejlesztésére irányított tanulmányrendszerében a főszűrt a tanteremtudományokra és a modern nyelvekre fekteti.

29. §. Rendes tantárgyak a reáltanoda alsó négy osztályában a hit- és erkölcsstanon kívül, melynek előadásáról az illető felekezetek gondoskodnak: Számítan (betűszámítan). Mértan. Nézetlan és mértan. Francia nyelv. Természet- és vegytan. Természetrajz. Magyar nyelv, vagy nem magyar vidéken az illető anyanyelv Német nyelv, vagy nem magyar vidéken a magyar. Hazai történelem, tekintettel az egyetemes történelem főbb eseményeire. Földrajz. Rajz. Testgyakorlat.

Rendkívüli:

Szépírást, ének, stb.

A felső négy osztályon, szintén a hit- és erkölcsstanon kívül, melynek előadásáról az illető felekezetek gondoskodnak: Algebra. Mértan. Természetan. Vegytan. Állat-növény-ásványtan, földtan. Irodalomtan; egyetemes irodalomtörténet és műtörténet. Csillagászat elemei. Magyar irodalomtörténet. Bölcsészeti előtan. Német nyelv és irodalom. Angol nyelv és irodalom. Francia nyelv és irodalom. Rajz. Testgyakorlat.

Rendkívüli tantárgyak:

Gyorsírást.

30. §. A reáltanoda tanítószemélyzete áll 1 igazgatóból, 12 rendes tanárból, 1 rendes (testgyakorlat) tanítóból és a helyi viszonyokhoz képest különböző számú rendkívüli tanítóból.

(Folyt. köv.)

BELFÖLD.

Sepsi-Szent-György, mart. 21-én 1873.

A székely nemzet legfőbb érdekei.

(Folytatás és vége.)

És végül még csak azon véleményemet leszek bátor elmondani, hogy iparunk jövője érdekében, hol lehet legtöbb sikerrel tenni, s így országunknak melyik része az, mely e téren való haladásunk érdekében legnagyobb protegalásra érdemes.

Hazánk földrajzi fekvésénél fogva mintegy válszalat, úgy szólva közös árnyalatot képvisel az európai mivelt és fölmivelt országok közt. Mig nyugotán a mivelt ausztriai birodalom s némileg északnyugat felé Észak-Poroszországgal szomszédos: addig kelet- és délfelől a kulturának még alacsonyabb fokán áll államoktól: Moldva- s Bukovina-, dél-Orosz- és Türkörszégoktól körülvetve. Ezen ellen-

téles földrajzi helyzet világosan mutatja az irányt, hol pangóiparunk felvirágzásán nem csak hogy sikerrel segíteni lehet, de jövő anyagi érdekeink biztos előmozdítása tekintetéből minden lehető eszközzel ezen elhanyagolt életág felvirágoztatásán közreműködni erkölcsi szükség is. Ausztriával mi egyhamar nem versenyezhetünk, mert a mi e versáynak két feltétele: a terményeknek jó minősége és olcsósága, a kezdet nehézségeivel járó körülmények miatt nem üthetik a mértéket a Lajthán tuli birodalom produktumaival. Hazánk nyugoti része tehát nem azon tér, melyen jövő iparunk nagyságát illetőleg valami busás reményeket köthessünk s így a nemzetgazdasági érdek hiánya nem teszi ajánlatossá hogy nagyobb munka is tökeerő ezen az oldalon a kérdésben lévő életág fejlesztésére fordítsunk. Több és biztos sikert, szép jövőt ígér azonban a keleti rész. Elmaradottságunk daczára is keleten oly szomszédoktól környeztetünk, kik még fölünk is elmaradtak. Velők szemben való fölényüket végleg megtartani, és azt megnyugtatóbb alpra fektetni egyetlen biztosíték ma, midőn ők is ébredni kezdettek: az időnek okserű és gyors felhasználása. Ha tehát haladásunk és hazánk felvirágzása valóban szívünkön fekszik, mindent el kell követnünk, hogy országunk ezen részében ipart s annak kelet felé szabad utat teremtsünk, mert csak ez az irány az, mely úgy szólva primitív állapotunk daczára is számunkra győzelmet biztosít, mit előlívén, idővel magától fog bekövetkezni, mit a jelenben még nem remélhetünk, t. i.: egyszer az idegen ipar termékeknek hazánkba való végleges kiszorítása s azután a mivelt nyugottal való versenyképesség.

Az iparnak hazánk keleti felében való méltánylása s teljes mérvű felkarolása az anyagi gyarapodás, és a külföldi termelési conjecturákból való függetlenségünk megalapításán kívül még politikai postulatum is. Hazánk ezen részét ugyanis oly nép lakja, mely míg a multban leghatalmasabb támasza volt a magyar korona integritásának, úgy a jövőben is e tekintetben annak értelmi képzettségétől várhatunk legtöbbet és legbiztosabban. E nép: a székely nemzet, mely ép oly mostoha sorsban részesül ma, mint a mily méltányos protegalásra érdemesítette magát a mult által. Összezsufolva egy maroknyi földön, egyetlen foglalkozási ág: az oly kevés haszonnal jutalmazó földművelésre szorítva, a legnagyobb részben anyagi és szellemi szegénységbe küzd. Az átlag 5—6 hold földbirtok az ugyanannyi tagu családnak szükségait oly mértékben fedezheti, hogy igen gyakran csak az éhenhalás van hátra. A földművelést a dádósoktól öröklött elvek szerint folytatja, más életághoz többnyire nem ért, mert annak elsajátítására sem alkalom, sem képzettségről gondoskodva nem volt azon hatalom részéről, melynek kötelessége lenne a közérdek előmozdítása tekintetéből mind ott intervénálni, hol az egyesek tehetősége nem elégséges s így ezen okoknak nem lehet egyéb következménye, mint a tömeges kivándorlás nemzetünk és hazánk felszámíthatlan kárára, s fajunk legértelmesebb s legmunkaképesebb részének anyagi és szellemi elkorcsosulása.

Mindezen szomorú bajok orvoslása az iparnak a székely nemzet közti meghonosítása által eszközölhetetnek, mi e népnél ma már legtöbb érdekfelkérő, — s mi által hatalmas lenne egyszer anyagilag a tiszta ösnép és vele együtt bazánk, mert anyagi jólétünk alapja nem ingadoznék többé az időjárás változó szeizélye szerint, existenciánk nem lenne a külföld zsebében, s nem lennénk kénytelenek a kivitt nyers terményeinkért bekapott drága pénzt az ipari szükségletek beszerzéséért azonnal a külföldre vissza vándoroltatni. Az ipar felvirágzása által felvirágoznék küll- és belkereskedésünk, és az embereknek ez által eszközölt sűrűbb együttléte és érintkezés terjesztése a felvilágosodást, s ez erősténé a polgári szabadságot. Felvirágoznék ez által a tudomány, gazdagodnánk értelmi erőben, mert hisz ipart tudomány nélkül gondolni se lehet, e kettő karöltve jár, és kölcsönösen segíti ki egymást. És végül az ipar méltányos ápolása által teremtvé lenne egy hatalmas polgári-osztály, melyen minden modern állam hatalma s ereje alapszik!

Kiss Sándor.

Külföldi szemle.

Kolozsvár, márt. 29.

— A svéd király koronázása, mely mint annak idejében jeleztek volt, a második kamara el-lenszergetése által kérdéssé tétetett volt, jövő május hó 11-én fog végbemenni. A király, kinek megkoronáztatása elkerülhetetlenné lön, miután a norvég-gek azt nagyon sürgették, mint lényeges közjogi kel-léket, — kijelenté, hogy a koronázási költséget saját pénztárából fogja fedezni, hogy így az erre meg-kívántató 40000 talléért ne okozzon újra alkal-matlanságot a svéd országgyűlésnek, mely ez össze-get már egyszer megtagadta. Norvégiában jul 15-én lesz a koronázás.

— A polgári házasság behozatala Németor-szághban nehézségekkel találkozott. A bajorországi képviselők kijelentették, hogy ők kétlik kormányuk beleegyezését a birodalmi gyűlés kezdeményezéséből eredendő polgári házasságról szóló törvényjavaslat-ba, s ha a birodalmi gyűlés egyik vagy másik párt-ja ragaszkodnék azon szándékához, hogy a polgári

házasságról törvényjavaslatot terjeszt elő,ők két y-szerűen lesznek ellenzéket képezni, a mi állásukat szükség nélkül megerve tenné. A birodalmi gyűlés befolyásos tagjai azt vélik ennél fogva, hogy a kezdeményezést alulról vagyis az egyes országgyűléseken kell tenni. Erre czélzott talán Virchow a porosz képviselőházban, midőn azt mondá, hogy az egyházi törvények letárgyalása után több határozati javaslatot fog benyújtani, melyek között első a polgári házasság előterjesztésének követelése lesz. — Hanem annyi bizonyos, hogy a bajor képviselők ellenzékeskedése nem fogja meggátolni a német birodalmi gyűlést abban, hogy a polgári házasság intézményét Németország azon államaiban is meghonosítsa, melyekben eddig még nincs életbeléptetve.

— A spanyol kormányban mint hírlík, személynálváltozások vannak kilátásban. Acosta hadügyér nagyon elégedetlen azon korlátlan hatalommal, mely a carlisták ellen Cataliába küldött Contreras tábornokra ruházott. A republikánus párt egy része pedig tiltakozott Chao miniszternek a kormányban maradásá ellen, mivel nem republikánus. A többségben levő radikális párt nagy előkészületeket tesz a jövő választásokra. A federalista töredékek szintén erőiesen hozzá láttak a pártszervezésekhez.

NAPI HIREK.

Kolozsvár, mart. 28. 1873.

— Tisztelettel kérjük t. olvasóinkat előfizetéseik megújítására, nehogy a lap küldésében fenakadás történjen. A „Kelet“ programját maga a lap szolgáltatja, előfizetési feltételeink pedig a lap homlokán olvashatók. Az előfizetési pénzek beküldésére legcélszerűbb a postai utalványok használatát.

— Gizella főhercegnőnek Budafőváros közönsége, mint a hol a főhercegnő az országban legtöbbet időzött, szintén küld ajándékot, melynek tárgyát képezi a budai Dunasor és a Krisztinaváros azon része, hová a főhercegnő ablakaiból a kilátás nyílt. E két kép ezüst lapokra fog vésegni, ha még az idő megengedi.

— Az erdélyi gazdasági egyesület igazgató választmányának határozata nyomán, szőlészeti vándortanár Fekete Pál ur a jelen időny alatt a mező-ségi borvidék marosi kerületében fog működni.

— A lövölde egyesület id. bizottságának f. évi márczius hó 24-én kelt határozata folytán a lövölde építése a napokban megkezdődik, az építés három hó lefolyása alatt remélhetőleg bevégezettévé, a június hó 2-ik felében, vagy legkésőbb július hó első napjaiban a használatnak át is fog adni. E határozat értelmében tehát az építés pár nap múlva folytatásban lesz, de miután a vállalkozónak az építés megkezdése alkalmával már tetemes összeget kell kiadni, az építés bevégeztéséig pedig őt teljesen kielégíteni kell s a részvényesek nagyobb része, az aláírási feltételek szerint magukat havi részletfizetésre kötelezték, nehogy az új egyesület igen nagy költséggel vételére legyen kényszerítve s ezáltal túlságos kamat fizetéssel terhelve, tisztelettel felkértem a részvényes urak miszerint azok, kiknek tehetségében áll ez egyesület létrejöttelét buzgó pártolják, aláírt részvényük után járuló összeget egészen s egyszerre f. évi április 1-én, azok pedig, kik ebbeli kötelezettségüknek az aláírás értelmében havonként kívánnak megfelelni, a részleteket ápr. 1-től kezdve, minden hó első napján t. Demjén László egyetemi pénztárnok urnál, az ügy érdekében pontosan befizetni szíveskedjenek, megjegyezvén itten azt, hogy az ki részvényét egészen befizeti a befizetés napjára következő hó 1-jétől a szabályszerű 6% kamatra igényt tarthat. Móricz István titkár.

— Meghívás. A kolozs-dobokamegyei néptanítók egyesületének nevelés oktatási szakbizottsága által a lutheranus elemi iskolában 1873 ik év márcz. hó 30. napján, d. u. 4 órákor rendezendő nyilvános fölolvásásra a nevelés ügy-barátokat tisztelettel meghívja a bizottság. Fölolvas: Szabó Endre. (A fölolvás alkalmával a ref. énekkar fog közreműködni.)

— A sétatőre egyesület igazgató választmánya a sétatér végén építendő kertészlakra nézve a benyújtott tervek közül a Zimmermann Henrikét fogadta el, mint mely legcélszerűbb és legolcsóbb. A kertészlak 1040 frtba kerül, s az építést maga Zimmermann vállalta el.

— Zimmermann Henrik gázgyári felügyelő a sétatéri tóra egy 12 személyre való gőzöst készített.

— Beszterce város képviselő közönsége óratorrá Dr. Filkeni Tódort, s orátor helyettesé Falk Károlyt választotta meg.

— Vasvári Pál halála. Az „Igazmondó“ tárcája Hory Farkas hátramaradt kézirata után érdekes leírását hozza Vasvári elcsésének a Funtinel szorosban. Vasváry sebesülten esett az oláhok kezébe, kiket kért, hogy vezetnék őt Janku vezérőrhöz, de a vad indulat siket volt a kérelemre s egy Tošyer nevű nyomorult kínésű dadogó oláh egy rudal ütötte őt föbe. Később Teleki Blanka grófnő kérésre Vasvári hulláját egy oláh küldöttség által, de eredménytelenül. Történt ez 1849. júl. 13-án.

Hogy legnagyobb részt szemtanuja volt e kitűnő szónok utolsó napjaiban történt eseményeknek.

— Egyetemünkön az első félévi utolsó előadás a mai napon volt. A szándék bevégeztével az állami ösztöndíjak elnyerése iránt tartandó versenyzővizsgálatok következnek.

— A zene-conservatorium vasárnap, 1873. mart. 30-án d. u. 4 órákor a városi redout termében tartandó 187 $\frac{1}{2}$ -ik évi negyedik és utolsó hangversenyének műsorozata: 1. Ny. tány. Tell Vilmos című dalműbz nagy zenekarra Rossinótól. 2. Aria, a) Tell Vilmos és b) Sevillai borbély című dalművekből Rossinótól, éneklő Scalláné uraszonny. 3. Zongora solo, előadja Lamberg J. ur. 4. III-ik Symphonia (Eroica) nagy zenekarra Beethoven L. től. Nem tagok személyenként 50 kr. belépti díjt fizetnek. Jegyek előre válthatók Demjén László pénztárnok urnál, a hangverseny napján pedig délután 2 órától a pénztárnál a redoute-termében.

A felnőttek oktatásáról Kolozsvárt a következő sorokat vettük: Tekintetes Szerkesztő ur! E hó 24-én befejeztük tanfolyamunkat kir. tanfelügyelő m. Kethely József és tollnoka t. Kődöböz Lajos urak jelenlétében, kik szerzett ismereteink számbavétele végett jöttek látogatásunkra. Jöttek sokan közülünk, — mivel a tavasz kinyílta már más teendőik végrehajtására hivta — hiányoztak, mégis a tanításban résztvevő 103 felnőtt közül 52-en valánk szerencsések ez estvén megjelenni s bemutatni ő nagy-ságunknak gyűjtögetett szellemi vagyonunkat. Nem ille az embernek magáról dícsérő véleményeket mondani, de ha más nincs, ki láthatna volna azt az eredményt, melyet bemutatni képesítettünk: mi kötelességünknek tartjuk népevelési tekintetből az olvasó és írni tudó világnak tudomására hozni hogy mi már képesek vagyunk mint írni, olvasni stb. tudó hős táti emberek helyünket megállani. Midőn ebbeli örö-münket e becses lap olvasóival közölni van szerencsénk, egyszer mind elmulasztban tanulóinknak tartjuk elsősorban a múlt. okt. ügyi miniszter urnak fejezni ki hódolatunkat a felnőttek oktatása üdvös intézményeért. 2-or városi képviselő testületünknek köszönni meg, hogy a fűtés és világításra szükséges anyagokat utalványozni méltóztatott. 3 szor a néptanítók egylete helyben működő választmánya közvetítése folytán a Budapesten székelő okt. ügyi központi körnek, melytől a szükségelt tanszerekre kívántató pénzt nyertük. Végül 4-er a velünk annyira méltányosan bannitudo buzgó tanítóknak Szentgyörgyi Lajos urnak mondunk meleg köszönetet azon laukadatlan kitartásért, melylyel minket közelebb s közelebb szíveskedett vinni amaz ország felé, melyet a miveltésg birodalmának neveznek. Kolozsvárt márt. 29. 1873. Legálázatosabb tisztelettel a tanfolyamban résztvevő felnőttek.

— Paulai Ede, ki a nemzeti színház rendezői állásáról lemondott, meleg hangon írt levélben bucsuzott el a színház tagjaitól. A rendezéssel ideiglenesen Szigligeti bizatott meg. A nemzeti színházat a „Hon“ szerint, a belügyminister egy ideiglenes bizottság vezetésére fogja bízni, melynek tagjai lesznek Szigligeti, Erkel és egy harmadik tag, ki a pénzügyi kezelést vezetné.

— A „Szabad Sajtó“ előre nem látott kö-lülmények folytán a mai nap megszünt, s a kiadó hivatal azoknak, kiknek előfizetésük június végeig terjed, kárpótlásul a dr. Hatala által szerkesztett „Kath. Reform“ című lapot fogja megküldeni.

— Haynald érseken a pesti belvárosi plébánia templomban tartott szónoklata közben megessett azon emberi dolog, hogy egy helyütt elhagyta emlékezete, úgy, hogy írását kellett segítségül vennie. E hibát azonban bőven kipótolta szónoklata végén, midőn e szellemi megjegyzéssel fejezte be: beszédét „És soha semmiféle körülmények között ne hagyja el önként az isten emlékezete úgy, mint ezuttal engemet az enyém.“

— A „Concordia“ bécsi írói egyesület javára Patti Adelina de Caux marquise vasárnap hangversenyt rendezett, mely mozgásba hozta az egész székvárost. Az arisztokratia mind három faja: a születés, tudomány, de leginkább a pénz arisztokratia legbüszkébb képviselői tölték meg a termet. A hallgatóság várakozása a legnagyobb feszültséggel természetesen Patti Adelina, vagyis de Caux marquise személyére irányult. Emelte a kíváncsiságot azon körülmény, hogy Gretchen dalát nemetűlt volt éneklendő, mely nyelven még eddig nem hallották. Beléptek a legnagyobb lelkesedéssel fogadták. (A rajongás és bálmulat nyilvánulása, nagyrészt külső megjelenése által idéztettek elő) öltözte által kivált a közönség szebb fele lett elragadtatva. Patti ne-reidnek volt öltözve. Nehéz tengerzöld grosgrain ruhája hatalmas uszályával a tenger hullámaint képviselő; fölője a tenger könnyű habjaként világoszöld illusió volt vetve. A szerep jellegének megfelelőleg nagy fehér tengeri lilomok díszíték sötét haját és ruháját, hajában rézcsippenként na gy gyémántokra gyogtak. Ily pompás öltözékben éneklő Patti a szegény Gretchen gyönyörködését a Faust által aján-dékba hozott ékszerekben. A szokatlan esemény, hogy Patti német nyelven hallhatták, véghetetlen lelkesedésre ragad a közönséget; a taps és a kihívás nem akart véget érni, és az entusiasták minden erővel ismételtetni akarák vele a dalt. A művésznő csillapítólag intett kezével, azonban csak új tészéshívat idézett elő német nyelven mondott ké-

relmével: „Elég lesz, kérem! Hiszen holnap is énekelnem kell!“ — Az énekes urak külső jellemzéséhez egy figyelmes szemlélő azt a feltűnő adatot szolgáltatja, hogy kivétel nélkül hiájával vannak azon fejdísznek, mely egykor a b s o l o n vesztét okozta.

— Kodolányi Antal a Dr. Drechsler Gusztáv által írt, s a „Landw. Centralverein für Prov. Sachsen“ gazd. egyesület által koszoruzott „der Landwirthschaftliche Pacht Vertrag“ című munkából egy terjedelmes kivonatot készített: az, Ráth Mór kiadásában még ez év folytatán meg fog jelenni.

— Új telep Piskiben Az első erdélyi vas-pálya-társaság piskii állomásán, mely még néhány évvel ezelőtt pusztaság volt, jelenleg már 2000 lelket számláló telepítvény van, mely a számos vasuti hivatalnokon kívül nagybárra a társaság munkásaiból áll. A telepítvény létesítése a piskii állomás főnökének, Stiassny urnak köszönhető leginkább, ki annak egyszer mind előjárója is, és már számos intézményt léptetett életbe, melyek közül megemlítendő: 1. egy 3 osztályú iskola, melyben a tanítványok zenében is oktatást nyernek. A tanító mint közszégi hivatalnok van alkalmazva 600 forint fizetéssel, mely 1000 frtig emelkedhetik. A tanítványok száma már 90-nél többre rug. 2. Egy fogyasztási egyesület, mely 3000 frt alaptőkével létesült, jelenleg már 27.000 frttal rendelkezik. 3. Beteg és temetkezési egyesület orvossal, gyógyszerár és bábával. 4. Gőz-, kádas- és zuhanyfürdő, melyek a hivatalnokok és a munkások által elkülönített osztályokban ingyen használhatók. 5. Két kávéház a munkások és a hivatalnokok számára. 6. Egy nagy tekepálya és tornahelyiség. Alakulóban van továbbá egy torna és dalegyület, egy hivatalnokai kaszinó, könyvtár stb. Az állomás tőszomszédságában már 25 magánház épült, a munkások lakásai szellős, csinos, emeletes épületek, és így remélhető, hogy Piski néhány év alatt csinos városkává női ki magát.

— Ama szerencsétlennek hulláját, kinek Ludason történt meggyilkolását pár hét előtt lapunk közlé, a napokban találták meg a Maros hullámaiban, Csapó mellett. Az orvosi vizsgálatból kiderült, hogy a szerencsétlen kereskedő még élve dobott a vízbe s nyaka zsebkendővel volt szorosan megkötve s fejére pedig egy tarisznyát vontak. Az ismeretlen tetteseknek még kevésé vannak nyomában.

— A „Sieb, D. Wochenblatt“ legújabb számában, egy levél jelent meg, mely Szerd. politikai érteletének tájékoztatására ugyancsak biztatja a velünk egy sön és kenyeren élő szász atyafiakat, hogy a dr. Fillenbaum n. szebeni törv. elnöké történt kinevezése által megürrült képviselői széket, minden áron egy tizenhárom lapas szász atyafiak töltsék be. Érdemes, nevezett lap azon erőlködése, mikép akar ez alkalommal ujonnan kinevezett belügyminiszterünk országosan tisztelt nevével lyukat tömni a szelen, kinek jelöltségét egy kőszá hir folytán szintén szóba hozza. Ki az a Szapári Gyula? kérdi a jeles levelező. — Az egész szász földön, p a r d o n — az egész királyföldön alig tud ez urról valaki többet mondani, annál, hogy ő egy magyar gróf s két vagy három hét előtt a m. belügyminiszterium vezetésére hivatott meg. Ha gróf Sz. Gy. e fontos állás betöltésére termelt-e vagy nem, azt sem mi, sem Magyarország összes népessége nem tudja, minthogy az embernek először meg kell mutatni, hogy mit tud, de azt tudjuk, hogy népünk ohajtásairól, szükségleteiről és sajtóságos viszonyairól annyit tud, mint egy szász képviselő a hevesi kerületről, t. i. — semmit. Mi következik ebből stb. Az, hogy minden esetben egy szász atyafit emeljenek bizalmuk pajzsára — s minden külről importált cikket a legnagyobb határozottsággal utasítsanak vissza, ha véd-bélyege mindjárt egy miniszteri tárcza is.

TANÜGY.

— Szabó Endre, mint már említettük, „a gyermekkert“ céljáról s berendezéséről egy népszerű ismertetést tett közzé, melyben a gyermekkeretek célját, hasznát, az ezen intézetekben gyakorlandó eljárás körét, módját, eredményét, a felszerelés minőségét és költségtervet alaposan és szakismerettel tünteti fel. A fűzet kibocsátása egy igen érezhető hiányt pótol, miután a gyermekkeretek kellő felszerelésre szükséges eszközök minőségét, azok beszerzés módját, különösen pedig a berendezés költségtervét feltüntető utasítás eddig magyarnyelven nem jelent meg. Mutatványul közlünk itt egy részt, mely a gyermekkert berendezésére s költségtervére vonatkozik:

A gyermekkert berendezése.

Helyiségek.

Egy gyermekkerte 60 gyermeket számítva, következő helyiségekre van szükség. E l ő s z o b a, mely a gyermekek felső ruháinak, s a tisztogatási eszközöknek elhelyezésére szolgál. A hol zárt folyosó van, az előszoba nélkülözhető, de ott, hol a terembe egyenesen az udvarról vezet a bejárás, az előszobát egészségi szempontból nélkülözni nem lehet.

A játszótér. Ez a gyermek közönséges gyűléshelye. A társasjátékok, s egyéb mozgási gyakorlatok télen, s kellemetlen időben nyáron is ezen teremben hajtathat végre, itt oszonnálnak s mutatnak a növények mindaddig, míg osztályonként

a munkaterembe be nem vezettetnek. E terem oly nagy legyen, hogy mindenik növendékre legalább 8 láb terület jusson. Könnyen szellőztethető világos ablakokra, s kívülről fűtő cserép kályhára van szükség, melyet célszerű korláttal kell venni körül. A terem oldalfalai alólól 4 láb magasságig, ha telik, deszka burkolattal látandók el.

Munka terem. A munkaszerű s egyéb komolyabb foglalkozások végzésére. Mivel a terembe egyszerre csak a növendékek fele vezettetik be (az egyik, vagy a másik osztály), annál fogva a terem kisebb lehet a játszóteremnél. Az ablakok elegendő világosságot bocsátanak be, de a gyermekek ne legyenek kitéve a napsugaraknak. Ez okból az ablakok görögügyökökkel, vagy ernyővel látandók el. Alkalmas szellőztető készülékekről sem szabad megfeledkezni, ez, kivált a játszóteremben nélkülözhetetlen.

Ha a körülmények egyáltalán lehetetlenné teszik, szükségből egy tágas teremben is meg lehet férni, azaz ugyanegy helyiség szolgál a játszás és munka színterétül. De itt az osztályrendszert csak igen tökéletesen, s nagy bajjal lehet alkalmazni.

A hol a gyermekkert előkészítő, elemi osztálylyal toldatik meg, még egy (harmadik) külön bejárattal bíró teremre van szükség, melyben az előkészítő osztálybeli tanítványok tanulnak s munkálkodnak.

Árnyszékek. Ezek közel az épülethez, de akként építendő, hogy az udvar s kivált a termek levegőjét ne rontsák, külön árnyszékek szükségesek a fiú-, s leánygyermek számá, az ajtókra kis ablakok alkalmazandók.

Az udvar legyen tágas és egyik része fákkal sűrűn beültetve. Árnyfödélről, vagy mi még jobb zöld lógosról gondoskodni kell. A gyermekkert udvarán ólának, pecegőörnek nincs helyük, azért, a hol lehet, célszerű a nevelő személyzet udvarát a gyermekek udvarától elkülöníteni.

A kert nélkülözhetetlen, s ha nincs, legalább az udvar egyik részét kell ketté alakítani. A kertben a 2-ik osztály (esetleg az előkészítő elemi osztály) mindenik növendéke számára legalább egy ölnyi terjedelmű ágyacská hasítandó ki. Ezek közt széles utakat kell hagyni s ha lehet játszó hely is hagyandó. A kert szegleteiben lugosok készíthetők, s egy kis faház a kerti eszközök elhelyezésére. A hol vizet lehet a kertbe vezetni, igen ajánlatos nyári fürdő-medenók készíttetése, a fiúk s leányok számára elkülönözten.

— A n.-enyedi piacz árai martius. 13-án 1 auszt. mérő tisztabuza 5 ft 80 kr. rozs 4 ft 60. eleybuza 5 ft — kz. zab 1 frt 30 kr. Széna 1 ft. 70 kr. Egy öl fa 36 hüv. hosszú 12 frt. — kr. Marhaus fontja 20 kr. Konyhalisz 12 kr. Borsó mérőjeh lence 20, paszuly 10 kr. —

Távirati tudósítás a bécsi tőzsdéről.

Márt. 20-án 5% Metalliques 100 frt. 70.95. Kamat —. Nemzeti kölcsön 100 frt. 73.40. 1860. Kölcsön 104.30. Bankrészvény 977. Hitelintézet részvény 338. — London 10 ft. st. 109. — Ezüst 107.75. Cs. kir. arany —. Napoleonor 870. Urbéri kötvények: Magyarországi 80.50. Temest 79.50 Erdélyi 78.50 Horváthországi 83.25.

A „KELET“ magán-távirata.

Feladatott Pesten márcz. 29. 10 ó. — p. d. e. Érkezett márcz. 29. 10 ó. 35 p. d. e

A képviselőház tegnap nagy izgatottság közt tárgyalta Lukács indítványát, hogy a képviselők napi díja ötről 10 frtra emeltesék. Conservativok elleneztek a javaslatot, mely 29 szóval első olvasásban elfogadtatott, de az osztályokban valószínűleg megbukik.

A román kamra elfogadta a török vasutaknak Rustohuknál építendő csatlakozását.

Felelős szerkesztő: Szász Béla.

Nyíltér.)*

Bergheer színháza

lélek és kísértet jelenésekkel

Vasárnap, márczius 30-án utolsó előadás a IV. cyclusban.

Hétfőn, mártius 31-én a színház, az V. cyclushoz előkészületek miatt, zárva lesz.

Kedden, április 1-én első előadás az V. cyclusban.

Szombaton, április 6-án visszavonhatlanu utolsó előadás a Debreczenbe való elutazás előtt

Ama Bösendorfer-féle zongora,

melyen Menter Zsófia k. a. f. hó 16-án hangversenyén játszott s mely egyedül ez alkalomra küldött le a legjobb hírnévek örvendő zongoragyáros által Bécsből, az eredeti gyári áron 680 forintért eladó.

Stein János könyv- szemű-kereskedése.

*) E rovat alatti közléteket csupán a rajtoltóság írányában vállal felelősséget a Szerk.

